

Kommunal- og regionaldepartementet
Postboks 8112 Dep.

0032 OSLO

Deres ref.

Vår ref / Saksbehandler

Dato:

13/4861-2 401 &13

25.11.2013

Mette K. Haugen / tlf. 23 06 41 11

LOVFESTING AV MEDVIRKNINGSORDNING FOR UNGDOM - HØRING

Fagforbundet er positive til lovfesting av medvirkningsordning for ungdom. I høringssvaret til NOU 2011:20 *Ungdom, makt og medvirkning*, støttet Fagforbundet utvalgets mindretall om at formaliseringen burde lovfestes, og vi er glade for at dette ble besluttet. Likevel, det ligger flere utfordringer i forhold til lovfestet medvirkningsordning, og vi vil knytte noen problemstillinger og kommentarer til dette.

De siste årene har vist en tiltakende vilje til å bruke formelle kanaler for å inkludere barn og unge i beslutningsprosesser. Særlig gjelder dette i kommunene. Hendelsene 22. juli førte til økt tilstrømming til slike politiske partier og samfunnsorganisasjoner, en utvikling som ble tolket som en bevisstgjøring blant ungdom om betydningen av de demokratiske institusjonene. Tiden vil vise hvor varig dette utviklingstrekket blir, om det var en politisk oppvåkning eller en tendens som vil gå tilbake.

Eksisterende ungdomsråd

Det finnes et omfattende samfunnsengasjement blant dagens ungdom. De deltar gjerne aktivt i politikk og samfunnsliv, men ofte på måter de selv ikke opplever som "politiske".

Det er en positiv utvikling at 9 av 10 kommuner har etablert ungdomsråd, og at både nasjonale og regionale myndigheter legger vekt på å konsultere ungdom i saker som angår dem. Likevel er de eksisterende ungdomsrådene ordninger med uklart mandat.

Siden det store flertallet av landets kommuner per i dag allerede har etablert en representasjonsordning for unge, er det viktigste å få på plass ungdomsråd eller tilsvarende i de kommunene hvor de ikke finnes i dag. Det er av stor betydning at ungdom blir hørt på sine hjemplasser, og hvis de blir hørt, blir de også engasjerte.

Spørsmålet om representativitet er viktig. Særlig med tanke på klassesdimensjonen, må offentlige tiltak for å fremme ungdoms innflytelse i samfunnet være innrettet for å få innspill i interesser og prioriteringene til den samlede ungdomsbefolkningen, og ikke kun for en liten, aktiv gruppe. Typisk er at de mest ressurssterke er de som kommer til orde. Det er en utfordring å rekruttere slik at det blir representativt, samtidig som man ikke kan tvinge unge til å engasjere seg.

Fagforbundet mener det er viktig å hindre en sammenblanding mellom ungdomsrådene, og eldreråd eller råd for personer med nedsatt funksjonsevne.

Det er et viktig prinsipp for gjennomføringen av et formelt møte i et kommunalt organ at det bare er organets medlemmer som har ordinær tale-, forslags- og stemmerett. Men andre, for eksempel representanter for et ungdomsråd, står fritt til å be ett av medlemmene i et organ om å fremme et bestemt forslag på deres vegne. Det vil også kunne være et argument for lovendring som gir ungdommen forslagsrett i kommune og bystyre.

Ungdomsrådet vil da selv ikke ha avgjørelsesmyndighet, men muligheten til å anmode kommunestyre og fylkesting å sette aktuelle saker på dagsordenen. To utfordringer i dag er spørsmålet om representativitet for ungdom, og i hvilken grad institusjonene med barn og unge har reell påvirkning. Kommunal selvråderett er et viktig prinsipp, men kan ikke anføres for å begrense de demokratiske prosessene i en kommune. Vi kan ikke se at det er avgjørende større hindre for å etablere lovfestede ungdomsråd, enn det som finnes for eldreråd.

Skolen

Det er naturlig å sette inn tiltak for ungdomsråd i skolen, arenaen hvor alle barn og unge er til stede. Her sikres det at alle borgere har visse kunnskaper og evne til refleksjon, og samtidig utgjør en viktig rolle for sosial integrasjon. Fagforbundet tror at en av de store suksessene til den norske fellesskolen, er dens evne til å være en møteplass mellom barn fra forskjellige segment av befolkning. Dette har bidratt til at vi i Norge har solidaritet på tvers av for eksempel klasse, kjønn og etnisitet. En annen viktig verdi ved det norske samfunnet og demokratiet er sosial tillit, og i NOU 2011:20 finner utvalget at rekruttering til ungdomspolitisk- og organisasjonsarbeid i stor grad finner sted gjennom sosiale nettverk - noe som igjen disponerer for sosiale skjevheter i ungdommers medinnflytelse. Nettopp derfor er det viktig å hegne om skolen som fellesarena for "snevreste" grupper.

Valg av representanter til ungdomsrådet bør legges til ungdomsskoletrinnene, som er et lovpålagt skolenivå, i motsetning til den valgfrie, videregående utdanningen. Ungdom er en mangfoldig gruppe, og retten til å uttale seg må forankres et sted, for eksempel i elevrådet. Konsekvensen av dette er at elevrådsarbeidet kan bli mer partipolitisk avhengig og generelt mer politisert enn i dag.

I utformingen av ungdomsråd ser vi flere utfordringer:

- Hvordan fungerer de eksisterende ungdomsrådene og de eksisterende mulighetene som ungdom har for å drive politikk i dag per i dag?
- Hvilket aktivitetsnivå har disse ungdomsrådene, særlig sammenliknet med eldrerådene og rådene for personer med nedsatt funksjonsevne på steder hvor disse eksisterer?
- Hvordan sikre at representanten bringer videre verdier og synspunkt fra hele klasser/skoler, enn partiet de støtter, i de tilfeller elevrepresentanten også er ungdomspolitikker?

Elevrepresentantene bør stemmes om, ikke utnevnes. På denne måten kan de unge selv bestemme om de vil benytte retten til å påvirke/bestemme, slik det er ved ordinære stortings- og kommunevalg. I forhold til valgordningen, er det nok hensiktsmessig å sette det til toårsperioder, hvor halvparten av medlemmene stiller til valg hvert år. Men hvordan hindrer vi at de drukner i den demokratiske prosessen? En mulighet er å legge de til kommune- og stortingsvalg. Det krever en del ressurser og administrasjon, men hvis det er gjennomførbart, kan det føre til at ungdommene får gode valgvaner senere.

Det må gjøres lett å kommunisere videre for representanten til ungdommene, samtidig som det må være tilsvarende lett for dem å spille inn saker. For å fange flest mulig inn, bør arbeidsformen ha rom for ulike metoder – uten at regelverket kommer til hinder.

Avgrensning av områder hvor de skal få uttale seg vil falle seg naturlig etter tema, og vi tror ikke restriksjoner er nødvendig. Ungdommen vet selv hvilke saker som er viktige for seg – eller hva som kan bli det i fremtiden.

Samtidig må det bli en større vilje til å slippe de unge inn i kommunestyrene når de blir myndige. Det er et problem at godt voksne tviholder på verv i politikken og i samfunnsorganisasjoner. Ungdomspartier og –organisasjoner er viktige, men mye vil også løses ved å slippe yngre krefter inn i etablerte og styrende organer.

Unge, i likhet med voksne, stilles ovenfor betingelser som de kan gjøre lite med, men som har avgjørende betydning over hva slags råderett de har over eget liv – i form av samfunnsstrukturer som økonomien, utdanningssystemet, arbeidslivet og boligmarkedet. For eksempel har utviklingen mot et stadig høyere utdannet samfunn kombinert med den frie flyten av arbeidskraft, ført til at de som ikke finner seg til rette i skolen rammes hardere enn før. Jobber som tidligere stod til rådighet for skoletrøtt ungdom finnes ikke lenger, eller er besatt av billig og kompetent arbeidskraft fra andre land. Et annet eksempel er mangelen på lærlingplasser: Unge som ønsker seg et praktisk yrke henvises til å ta utdanningen på skolen fordi bedriftene ikke lenger kan tilby dem lærlingplasser.

Fagforbundet vil til slutt uttrykke sterk støtte til økt bruk av ekspertgrupper der berørte barn og ungdommer får uttale seg om offentlige myndigheter de har hatt eller har erfaringer med. Det kan bidra til at berørt ungdom får uttale seg, og minimere utfordringen med "eliteseleksjon" – i tillegg til at det offentlige får inn viktig informasjon.

Lovfesting av medvirkningsordninger for ungdom kan gjøre det mulig for unge å innta en aktiv medborgerrolle. Mange viktige strukturer for deltakelse er allerede etablert, og framveksten av det digitale medborgerskapet senker terskelen for å delta. Men det er også slik at muligheten for å delta ikke er like reell for alle. I et levende demokrati kan ikke deltakelse være et eliteprosjekt. Engasjementet unge viser gjennom sosiale medier er bra, men utfordringen er å kanalisere unges engasjement inn i de representative beslutningsprosessene.

Med hilsen
FAGFORBUNDET

Mette K. Haugen
rådgiver

Vedlegg:

Kopi: